

Sosiaali- ja terveysministeriö

AI FI 45/2022

13.6.2022

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

AMNESTY INTERNATIONAL SUOMEN OSASTO

Hietaniemenkatu 7 A
00100 Helsinki
P: 09 8562 0600
E: amnesty@amnesty.fi
W: amnesty.fi

Lausunto: Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta, VN/12962/2022

Amnesty International on maailman suurin ihmisoikeusjärjestö, jonka toiminta perustuu yksittäisten ihmisten tuelle. Tukijoita on 10 miljoonaa, 150 maassa eri puolilla maailmaa. Amnesty on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton. Amnesty työskentelee kansainvälisesti ja Suomessa ihmisoikeuksien edistämiseksi.

Amnesty International Suomen osasto kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon asiassa ja lausuu kunnioittavasti esityksestä huomioiden erityisesti esitetyn lain vaikutukset naisiin kohdistuvan väkivallan vastaiseen työhön.

1) Valtionavustuksen saaja, 2 §

Esityksen mukaan valtionavustusta voidaan myöntää oikeuskelpoisille yleishyödyllisille yhdistyksille ja säätiöille. Amnesty pitää tätä kannatettavana.

2) Avustettava toiminta, 3 §

Esityksen mukaan valtionavustusta voidaan myöntää sosiaali- ja terveysalan toimintaan sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Lisäksi avustettavan toiminnan tulee osaltaan tukea ihmisten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa sekä perusoikeuksien toteutumista. Amnesty pitää hyvänä, että nämä mainitaan hallituksen esityksessä eksplisiittisesti.

Amnesty pitää erityisen hyvänä mainintaa siitä, että yhdistysten ja säätiöiden rahoituksen kokonaistasossa huomioidaan yleinen kustannustason kehitys. Tämä on tärkeää avustettavan toiminnan tavoitteiden saavuttamisen kannalta. Lisäksi Haapajärven yhteisymmärrysmuistiossa (8.2.2022, s. 8) esitetty, rahoitusmallin uudistuksen hankeryhmän ja parlamentaarisen seurantaryhmän ehdottama parlamentaarisen neuvottelukunnan perustaminen on kannatettava ehdotus. Neuvottelukunta seuraisi vuosittaista rahoitusta ja toimisi vahvassa neuvoo-antavassa roolissa rahoituksen kokonaistason määrittelyssä.

3) Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus (STEA), 4 §

Esityksen mukaan Sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimii avustusten valmistelua, maksatusta, seurantaa ja valvontaa varten Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus (STEA). Amnesty pitää kannatettavana, että STEA:n asemasta ja toimivallasta säädetään laissa.

4) Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustusasioiden neuvottelukunta, 6 §

Esityksen mukaan sosiaali- ja terveysministeriön asiantuntijaelimenä avustusten valmistelussa on sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustusasioiden neuvottelukunta ja sen arviointi- ja avustusjaosto, jotka valtioneuvosto asettaa neljäksi vuodeksi kerrallaan.

Amnesty pitää kannatettavana, että esitettyyn uuteen lakiin sisällytetään nykyisessä arpajaislaissa säädetty sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustusasioiden neuvottelukunta. Amnesty korostaa tässä yhteydessä, että kansalaisyhteiskunnan edustus ja osallisuus neuvottelukunnassa tulee turvata, jotta kansalaisyhteiskunnalla on mahdollisuus vaikuttaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen kohdistuvan avustustoiminnan linjauksiin ja strategisiin suuntaviivoihin sekä kehittää ja arvioida avustuspolitiikkaa ja järjestötoimintaa.

5) Valtionavustuksen määrä, 7 §

Amnesty yhtyy SOSTEn näkemykseen, että on välttämätöntä säätää laissa voimassa olevan arpajaislain 17 b 2 momenttia vastaavasti siitä, että myönnettävä avustus saa kattaa avustuksen kohteena olevasta toiminnasta tai hankkeesta koituvien kustannusten täyden määrän. Vastaava säännösluonnos sisältyy nyt lakiehdotuksen 7 §:ään.

6) Muita huomioita esityksestä

Amnesty pitää tervetulleena uutta rahoitusmallia, jonka tavoitteena on turvata rahapelien tuotolla toimineille avustuksensaajille ennustettava, vakaa ja edunsaajien autonomian turvaava riittävä rahoitus ja keventää rahoitukseen liittyvää byrokratiaa. Kyseessä on laaja rahoitusmalli- ja sääntelyuudistus.

Uudistuksen taustalla on tavoite vahvistaa rahapelihaittojen ehkäisyä ja vähentämistä yksinoikeusjärjestelmässä sekä rahapelitoiminnan tuoton lasku viime vuosina, ja siitä johtuen pysyväksi arvioitu vaikutus tuotolla rahoitettujen toimintojen rahoitustasoon. Naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen työn kannalta nykyasetelma on monin tavoin ongelmallinen. Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelmalle¹ ei ole osoitettu erillistä määrärahaa valtion budjetista. Tällä hetkellä naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen työn rakenteiden ja ohjelmien resurssointi ei vastaa ihmisoikeusongelman laajuutta ja vakavuutta.

Tukipalveluja tuottavien järjestöjen rahoitusjärjestelmän puutteet niin toiminnan pitkäaikaisen jatkuvuuden turvaamisen kuin rahoituksen riittävyyden osalta ovat pitkään olleet tiedossa.² Istanbulin sopimuksen ensimmäisen toimeenpanosuunnitelman arviointiraportissa suositellaan omaa, riittävää ja hallituskautet ylittävää budjettia. Suosituksissa myös kehoitetaan pohtimaan, miten ylihallituskautisia rahoitusmekanismeja voitaisiin käyttää tukemaan Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toimikunnan työskentelyä”.³

¹ Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelma 2022–2025: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163902>.

² Järjestöjen rahoituksen epävarmuuteen on myös kiinnitetty huomiota voimassa olevan hallitusohjelman toteuttamisen yhteydessä, esimerkiksi Naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelmassa (2020–2023, <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162499>). Ohjelman toimenpiteiden taustoitusta avaavassa tekstissä (s. 21) todetaan seuraavasti: ”Vaikka joidenkin järjestöjen rahoituspohja on viime vuosina vakiintunut ja rahoituksen määrä noussut, järjestöt ovat nostaneet resurssien riittämättömyyden esiin yhtenä naisiin kohdistuvan väkivallan vastaiseen työhön liittyvänä keskeisenä ongelmana. Monet järjestöt toimivat kokonaan tai osin sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimivan sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskuskuksen (STEA) jakamien, Veikkauksen tuottoihin perustuvien, avustusten varassa. Tämä aiheuttaa epävarmuutta rahoituksen jatkuvuudesta ja sitä kautta vaikeuttaa toiminnan suunnittelua.” Suomessa toimivat uhrien tukijärjestöt ovat raportoineet Covid-19-pandemian yhteydessä merkittävistä asiakasmäärien kasvusta, mutta käytettävissä olevat resurssit eivät ole nousseet samassa suhteessa. Etenkin matalan kynnyksen palvelujen kohdalla riittämättömät resurssit ovat edelleen ongelma.

³ Suositus nro 4, s. 36,

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163993/STM_2022_7_rap.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Osana laajempaa rahoitusmallin muutosta sosiaali- ja terveysministeriön terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen kohdistama rahoitus muuttuisi rahapelituotoista talousarviorahoitteiseksi. Käytännössä tämä tarkoittaa, että kokonais- ja sektorikohtaisen rahoituksen lopullinen määrä päätettäisiin eduskunnassa valtion talousarvion ja kehysmenettelyn yhteydessä. Tässä yhteydessä on korostettava, että valtion talousarvio on yksi keskeinen väline valtion ihmisoikeusvelvoitteiden täyttämiseksi. Esimerkiksi naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen työn turvaaminen on valtion ihmisoikeusvelvoite, joten valtiolla on velvollisuus varmistaa työlle riittävä rahoitus pitkäjänteisesti. Amnesty korostaa, että naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen työn rahoitustasoa on välttämätöntä nostaa, jotta Suomi täyttää ihmisoikeusvelvoitteensa naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi.⁴ Suomi on ratifioinut Istanbulin sopimuksen. Sen mukaan valtion tulee tarjota väkivaltaa kokeneille terveydenhuolto- ja sosiaalipalveluita, psykologista neuvontaa, tukea asumisjärjestelyihin, oikeudellista apua ja taloudellista tukea. Tämä velvoite ei täyty, jos palveluiden toteuttamiseen ei osoiteta ennustettavasti ja riittävästi resursseja pitkällä tähtäimellä. Resurssien ennustettavuus mahdollistaa työn pitkäaikaisen suunnittelun ja kehittämisen. Väkivallan laajuus huomioon ottaen yleisiä ja erityispalveluja tarvitaan kipeästi niin kuntien, hyvinvointialueiden kuin valtionkin tasolla. Valtion on otettava kokonaisvastuu väkivallan vastaisen työn rahoituksesta pitkälle tulevaisuuteen. Istanbulin sopimusta valvova komitea on painokkaasti kehottanut Suomea varmistamaan riittävän rahoituksen sekä rakenne- että palvelutason työlle.⁵

Tiivistelmä lausunnosta

Suomessa on noin 10 000 rekisteröityä sosiaali- ja terveysalan yhdistystä ja säätiötä, joiden toiminnalla on merkittäviä vaikutuksia ihmisoikeuksien toteutumiseen. Veikkaustuotoilla tuetun toiminnan rahoitusmallia ollaan uudistamassa merkittävässä uudistuksessa. Amnesty pitää tervetulleena uutta rahoitusmallia, jonka tavoitteena on turvata rahapelien tuotolla toimineille avustuksensaajille ennustettava, vakaa ja edunsaajien autonomian turvaava riittävä rahoitus ja keventää rahoitukseen liittyvää byrokratiaa.

Amnesty korostaa, että naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen työn rahoitustasoa on välttämätöntä nostaa, jotta Suomi täyttää ihmisoikeusvelvoitteensa naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi. Tulee myös varmistaa kansalaisyhteiskunnan edustus ja osallisuus sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustussasioiden neuvottelukunnassa.

Kunnioitavasti,

Niina Laajapuro

Ihmisoikeustyön johtaja

⁴ Valtioneuvoston kanslia, 4.2.2022: <https://vnk.fi/-/rahapeleilla-rahoitettujen-toimintojen-uudesta-rahoitusmallista-sopu> ja <https://valtioneuvosto.fi/-/10616/rahapeleilla-rahoitetuille-toiminnoille-uusi-rahoitusmalli-vuoden-2024-alusta-alkaen-esityksen-yksityiskohdat-julki>

⁵ GREVION suositus koskien Istanbulin sopimuksen artiklaa 8 on selkeä: "GREVIO kehottaa painokkaasti Suomen viranomaisia varmistamaan asianmukaiset henkilö- ja rahoitusvoimavarat käytettäväksi toimintaperiaatteisiin, toimiin ja säädöksiin, joiden tarkoituksena on ehkäistä ja torjua naisiin kohdistuvaa väkivaltaa, sekä osoitettavaksi laitoksille ja yhteisöille, joiden tehtävänä on panna nämä periaatteet, toimet ja säädökset täytäntöön. GREVIO myös kehottaa Suomea sukupuolitetöiden budjetoinnin puolustajana budjetoimaan asianmukaisesti laaja-alaisia toimia naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi.", <https://valtioneuvosto.fi/-/euroopan-neuvosto-tarkastelee-naisiin-kohdistuvaa-vakivaltaa-ja-perhevakivaltaa-suomessa>

Amnesty International Suomen osasto

Lisätietoja antavat:

Mariko Sato, Taloudellisten ja sosiaalisten oikeuksien asiantuntija

mariko.sato@amnesty.fi

Pia Puu Oksanen, Sukupuoleen ja seksuaalisuuteen perustuvan syrjinnän asiantuntija

pia.oksanen@amnesty.fi